

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 kwietnia 2021 r.

Pozycja 65

POSTANOWIENIE z dnia 20 stycznia 2021 r. Sygn. akt Ts 51/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący
Rafał Wojciechowski – sprawozdawca
Piotr Pszczółkowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 26 sierpnia 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 1 kwietnia 2019 r. (data nadania) M. J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, wystąpił o zbadanie zgodności:

a) art. 77 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 52, ze zm.; dalej: p.u.s.p.) z art. 10 ust. 2, art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji,

b) art. 17 pkt 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim „o właściwości [s]ądu decyduje przedmiot roszczenia pozwu a nie jego podstawa faktyczna” z art. 45 ust. 1 Konstytucji – alternatywnie – art. 17 pkt 1 ustawy wymienionej powyżej z art. 45 ust. 1 oraz art. 32 Konstytucji,

c) art. 118 § 5 k.p.c. z art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 79 ust. 1 Konstytucji,

d) art. 23 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025, ze zm.; dalej: k.c.) w zakresie, w jakim „nie obejmuje on ochroną «prawa do [s]ądu» określonego w [a]rt. 45 ust. 1 i [a]rt. 79 Konstytucji” z art. 32 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 31 ust. 2 zdanie pierwsze w związku z art. 45

ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 79 ust. 1 Konstytucji,

e) art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p.TK) z art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 79 ust. 1 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 26 sierpnia 2020 r., doręczonym skarżącemu 2 września 2020 r., Trybunał Konstytucyjny nadał dalszy bieg skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 77 § 1 p.u.s.p. z art. 10 ust. 2, art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji i odmówił nadania dalszego biegu skardze w pozostałym zakresie.

Uzasadniając odmowę nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu Trybunał:

– po pierwsze, wyjaśnił że ani art. 118 § 5 k.p.c., ani art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK nie były podstawą wydania wyroku Sądu Okręgowego w K. z 9 lipca 2018 r. (sygn. akt [...]; dalej: wyrok Sądu Okręgowego), wskazanego przez skarżącego jako ostateczne rozstrzygnięcie w jego sprawie. Trybunał zaznaczył, że Sąd Okręgowy orzekał wyłącznie o żądaniu skarżącego dotyczącym zasądzenia na jego rzecz odszkodowania oraz zadośćuczynienia. Opinia o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej została sporządzona w postępowaniu poprzedzającym postępowanie zakończone wyrokiem Sądu Okręgowego (art. 118 § 5 k.p.c.). Sąd Okręgowy nie orzekał również o obowiązującym w postępowaniu przed Trybunałem przymusie adwokacko-radcowskim (art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK);

– po drugie, stwierdził, że zarzut niekonstytucyjności art. 17 pkt 1 k.p.c. jest oczywiście bezzasadny. Podkreślił, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jeżeli przedmiotem powództwa jest wyłącznie roszczenie o zapłatę (zadośćuczynienie, odszkodowanie), a więc tak jak w przypadku skarżącego, właściwość rzeczową sądu okręgowego określa się na podstawie art. 17 pkt 4 k.p.c. W konsekwencji Trybunał stwierdził, że nie sposób uznać, że wskazana przez skarżącego „niejednorodność wykładni” faktycznie ma miejsce w orzecznictwie i sprawa skarżącego – w innym sądzie – zostałaby uznana za sprawę, o której stanowi art. 17 pkt 1 k.p.c. Dodatkowo zaznaczył, że skarżący nie wyjaśnił, dlaczego Sąd Rejonowy w T. nie jest sądem właściwym w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji;

– po trzecie, odnosząc się do zarzutu niekonstytucyjności art. 23 k.c. przypomniał, że w myśl utrwalonego poglądu, normatywna treść przepisów może być kształtowana przez organy stosujące prawo. Jeżeli nadają one przepisom utrwalone i jednolite rozumienie, to powinno być ono uwzględniane przez Trybunał przy ocenie zarzutu niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją (zob. np. wyrok TK z 2 czerwca 2009 r., sygn. SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83). Zaznaczył jednak, że to na skarżącym spoczywa ciężar wykazania istnienia utrwalonej i jednolitej linii orzeczniczej odnośnie do zaskarżonego przepisu. Skoro bowiem sam skarżący w uzasadnieniu skargi wskazuje orzeczenia, które świadczą (jego zdaniem) o istnieniu innej linii orzeczniczej niż zakwestionowana przez niego, nie sposób uznać, że wykazał on, iż ta zakwestionowana przez niego wykładnia jest utrwalona i jednolita. W konsekwencji stwierdził, że skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności przepisu, a jedynie niekonstytucyjnego stosowania prawa.

3. W zażaleniu z 7 września 2020 r. (data nadania) skarżący wniósł o nadanie skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W uzasadnieniu wskazał, że przedmiotem skargi była utrwalona „(...) chociaż nie do końca (...)” praktyka stosowania normy prawnej wynikającej z art. 17 pkt 1 k.p.c. Podniósł on, że dominująca linia orzecznicza dotycząca art. 17 pkt 1 k.p.c. „nie jest jedyna. Co prawda zastosowano ją [w jego sprawie] ale [w] innych powołanych w skardze postępowaniach już

nie”. Jego zdaniem „(...) uzasadnia [to] poprawność zarzutu iż niedookreśloność normy prawnej i jej blankietowość pozbawia skarżącego w części postępowań prawa do właściwego sądu”. Naruszenie prawa do sądu skarżący wiąże z rozpoznaniem jego sprawy przez sąd niewłaściwy, tj. sąd rejonowy. Sądem właściwym – zdaniem skarżącego – jest sąd okręgowy.

Skarżący zaznaczył, że powyższe wywody dotyczą również odmowy nadania biegu skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 23 k.c. Zaznaczył przy tym, że „w toku niniejszego postępowania doszło do rewolucyjnej transformacji postrzegania zaskarżonej normy (...)”. Wskazał, że w momencie wnoszenia skargi dominowała jednolita wykładnia, zgodnie z którą prawo do sądu nie było uznawane za dobro osobiste. Jako potwierdzenie powyższej „transformacji” powołał się na wyrok Sądu Rejonowego w Mysłowicach z 22 listopada 2016 r. (sygn. akt I C 1580/15), w którym wskazano, że „(...) prawo do złożenia skargi konstytucyjnej może być utożsamiane z dobrem osobistym (...). Dalej wskazał on, że pogląd, iż prawo do sądu jest dobrem osobistym „powoli przebiegał się w judykaturze w toku niniejszego postępowania skargowego”. Jako przykłady podał wyroki: Sądu Okręgowego w Katowicach (sygn. akt I C 411/15), Sądu Apelacyjnego w Katowicach (sygn. akt I ACa 250/15) oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie (sygn. akt I ACz 670/19).

Odnosząc się z kolei do art. 118 § 5 k.p.c. oraz art. 44 u.o.t.p.TK skarżący wskazał, że w toku postępowania sądowego, które było podstawą wniesienia skargi konstytucyjnej, sądy „odkodowały” z powyższych przepisów obowiązki pozwanego i na tej podstawie stwierdziły, że pozwany nie popełnił czynu zabronionego. W konsekwencji – zdaniem skarżącego – przedmiotowe przepisy stanowiły podstawę wydania wskazanego przez niego ostatecznego rozstrzygnięcia.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Odnosząc się do art. 118 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 1575; dalej: k.p.c.) Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że skarżący przedstawił argumenty, które przemawiają za uznaniem, że przepis ten stanowił podstawę wydania wskazanego przez niego ostatecznego rozstrzygnięcia. Niemniej w ocenie Trybunału nie uzasadnia to nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał uwzględnił zażalenie i nadaje skardze konstytucyjnej dalszy bieg tylko wówczas, gdy uzna, iż samo rozstrzygnięcie zakwestionowanego postanowienia jest wadliwe. Jeżeli Trybunał słusznie odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, mimo błędnego uzasadnienia, brak jest przesłanek do uwzględnienia zażalenia. Tymczasem analiza skargi – w części dotyczącej art. 118 § 5 k.p.c. – prowadzi do wniosku, że jest ona oczywiście bezzasadna. Celem ustanowienia pełnomocnika z urzędu jest zapewnienie osobie ubogiej profesjonalnej pomocy prawnej, a nie przygotowanie określonego pisma procesowego (zob. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 21 września 2000 r., sygn. akt III CZP 14/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 21). Pomoc prawna, o której mowa powyżej, może obejmować zarówno sporządzenie skargi konstytucyjnej zaskarżenia, jak i wyjaśnienie przyczyn, które przemawiają – zdaniem pełnomocnika – przeciwko temu. Dokonanie drugiej

z czynności nie może być jednak utożsamiane ze wstępnym rozpoznaniem skargi konstytucyjnej.

Oczywiście bezzasadne jest również twierdzenie skarżącego, że sporządzenie takiej opinii stawia osoby ubogie w gorszej sytuacji niż osoby, które stać na pełnomocnika z wyboru. Trybunał zauważa, że zgodnie z § 57 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu), jeżeli adwokat uzna, że skarga konstytucyjna w prowadzonej przez niego sprawie z wyboru lub z urzędu jest prawnie lub faktycznie bezzasadna, a klient z tym stanowiskiem się nie zgadza, powinien bez zbędnej zwłoki wypowiedzieć pełnomocnictwo. Z kolei w myśl art. 44 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego; dalej: k.e.r.p.) radca prawny powinien przedstawić klientowi informację o bezzasadności lub niecelowości wnoszenia środka odwoławczego od orzeczenia kończącego sprawę w danej instancji. Nie obliguje to jednak radcy prawnego do wniesienia tego środka zaskarżenia, lecz jest – w razie braku zgodności radcy prawnego z klientem – podstawą do wypowiedzenia pełnomocnictwa (T. Scheffler, Komentarz do art. 44 k.e.r.p., [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*, Legalis/el. 2017.). Pomimo że przepis ten odnosi się do środka odwoławczego od orzeczenia kończącego sprawę w danej instancji, należy uznać, że ma on również zastosowanie do skargi konstytucyjnej. Z powyższego wynika, że żaden pełnomocnik – ustanowiony z wyboru czy z urzędu, nie ma obowiązku sporządzania skargi konstytucyjnej. W konsekwencji zarzut skarżącego należy uznać za oczywiście bezzasadny.

3. Trybunał stwierdza, że zarzuty skarżącego odnośnie pozostałych podstaw odmowy nie zasługują na uwzględnienie.

3.1. Trybunał podziela zawartą w zaskarżonym postanowieniu ocenę, zgodnie z którą 44 u.o.t.p.TK nie był podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia wskazanego przez skarżącego. Przepis ten wprowadza przymus adwokacko-radcowski w zakresie sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz zażalenia na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a także reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem. Nie sposób uznać, że na podstawie tego przepisu sądy orzekające w jego sprawie „odkondowały” obowiązki pozwanego pełnomocnika z urzędu i na tej podstawie wydały wyrok.

3.2. Słusznie także uznano, że zarzut niekonstytucyjności art. 17 pkt 1 k.p.c. jest oczywiście bezzasadny. Skarżący nie przedstawił argumentów, które podważyłyby zasadność stwierdzenia przez Trybunał braku „niejednorodności wykładni”. Nie wyjaśnił ponadto, dlaczego Sąd Rejonowy w T. nie jest sądem właściwym w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji.

3.3. W zaskarżonym postanowieniu prawidłowo również uznano, że wniesiona skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności art. 23 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025, ze zm.), a jedynie niekonstytucyjnego stosowania tego przepisu. Zasadnie powołano się przy tym na utrwalony pogląd Trybunału, zgodnie z którym, jeżeli skarżący kwestionuje utrwaloną i jednolitą linię orzecznictwa odnośnie do zaskarżonego przepisu, to na nim spoczywa ciężar wykazania jej istnienia. Skarżący tymczasem, zarówno w skardze konstytucyjnej, jak i w samym zażaleniu, wskazuje orzeczenia, które świadczą (jego zdaniem) o istnieniu innej linii orzeczniczej niż zakwestionowana przez niego. Należy ponadto zauważyć, że pomimo iż skarżący wskazuje, że „w toku niniejszego postępowania doszło do rewolucyjnej transformacji postrzegania zaskarżonej normy”, to powołuje się on na wyrok Sądu Rejonowego w Mysłowicach z 22 listopada

2016 r. (sygn. akt I C 1580/15) dotyczący – zgodnie z cytatem skarżącego – skargi konstytucyjnej. Niniejsza skarga konstytucyjna została tymczasem wniesiona 1 kwietnia 2019 r.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.